

1. Cero coma cero cero cero cero cinco (en andere belastingen)

In de hogere kringen
geldt over eten praten als laag.
Dat komt: zij hebben al gegeten.

Bertolt Brecht

- Belzabel, open de brandkast!
Ik wil weten wat ik vandaag verdiend heb.
- Het lijkt een kalme dag, directeur.
- Dat kunnen hoogstens een paar slordige miljoenen zijn.
De moeite niet om te tellen. Haal de kruiwagen!

Lambik in *De Poenschepper*, Suske & Wiske

Het is zaterdag 20 november 2010. Mijn Corsa dokkert via de nodige omleidingen en met de bijbehorende adrenalinestoot naar het huis van Sven Speybrouck in Hove. Een eenvoudige woning, geen grand chic. Het huis stelt me op mijn gemak. Ik ben uitgenodigd voor het programma *Interne Keuken* van Sven Speybrouck en Koen Fillet op Radio 1. Dat gaat rechtstreeks in de ether vanuit de keuken van Sven Speybrouck. Het is volop onderhandelingstijd in de Wetstraat, de borrelnootjes vliegen in het rond en De Wever heeft het over zijn vette vis. Voor mijn vertrek naar Hove heb ik daarom rap rap op Facebook laten weten: “Het thema is: de fiscale pamperspolitiek. Over waarom multinationals en banken miljarden winst boeken maar als belasting amper wat borrelnootjes betalen. En waarom zij die van arbeid leven, vette vissen op de fiscale tafel moeten leggen. Voilà, ik ben klaar voor het menu van *Interne Keuken* ;-) Luisteren dus.”

Het format van *Interne Keuken* – met vier gasten aan tafel – is uniek omdat je mag uitpraten en zowaar een redenering mag opbouwen. Er wordt dan wel gegeten in de keuken van Speybrouck, maar het is er niet van hap slik weg: je krijgt veel meer dan zestien seconden om iets te zeggen.

Ik ben uitgenodigd omdat onze studiedienst net heeft uitgevlooid dat een aantal grote bedrijven haast geen belastingen betaalt. Het financieel centrum van ArcelorMittal bijvoorbeeld boekte 1,3 miljard euro winst maar betaalt daar welgeteld 496 euro belasting op. C'est tout. Een aanslagvoet van nauwelijks 0,000038 procent. Dat is van het niveau van het hematocrietgehalte van Alberto Contador: cero coma cero cero cero, u kent dat wel. De staalreus is de kampioen in de aftrek via notionele interesten. Toch besloot het bedrijf de Luikse warme lijn te sluiten.

Janssen Pharmaceutica NV betaalde al een paar jaar zelfs niet één euro belasting, zo bracht onze studiedienst aan het licht. Ze rekende ook uit dat Electrabel in vijf jaar tijd 1,8 miljard euro bedrijfsbelasting ontweek en dat staat de dag voor mijn etentje bij *Interne Keuken* in *De Morgen*.¹

Interne Keuken, op zaterdag, wordt druk beluisterd. Jeroen Olyslaegers heeft die middag de radio aan in zijn auto. Hij schrijft er meteen een stuk over. Het heeft me voor de titel van dit boek geïnspireerd. Het gaat zo:

“Wij. Gij niet dus. Tenzij u nieuws door uw hoofd laat spoken dat al een week oud is. Soms kan nieuws je dan zelfs bezwangeren, blijft het woekeren in de baarmoeder van je geest. En dan komt er iets uit, het is onvermijdelijk. Bij deze schrijver, uw dienaar, kan daarom een blijde gebeurtenis worden aangekondigd. Er is een kind geboren in dit huis en het kind heet Woede.

Vorige week las ik immers in deze krant dat Electrabel ongeveer 0,04 procent belastingen betaalt. De informatie kwam van fiscaal expert Marco Van Hees van de PVDA. Op zaterdag pakte het Radio 1-programma *Interne Keuken* uit met nog meer nieuws. Peter Mertens wist ons letterlijk tussen de soep en de patatten te vertellen

dat staalgigant ArcelorMittal vorig jaar iets meer dan 400 euro had betaald qua belastingen. Toen werd er een liedje gespeeld. En na het liedje vroeg de sympathieke radiopresentator Koen Fillet of we nog op onze stoel zaten. Vierhonderd euro... Er volgden nog meer fiscaal creatieve strapatsen van bijvoorbeeld Janssen Pharmaceutica. Mertens begon over iets dat ‘notionele interest’ heet en hoe iets wat ‘regering’ heet zoiets invoerde om de megabedrijven te plezieren. Ik zat in de wagen toen ik het hoorde. Vallen kon ik niet, vloeken wel. Ik werd zwanger door dit nieuws, beviel vervolgens meteen en mijn baby heet Woede.”

L’impôt c’est pour les poires

Zowel in 2010 als in 2011 brengt onze studiedienst een bredere studie uit over de fiscale activiteiten van vijftig grote ondernemingen in ons land. Electrabel, Janssen Pharmaceutica en ArcelorMittal zijn geen uitzonderingen. Hun fiscale uitkomst is eerder de regel. De vijftig bedrijven die met fiscale spitstechnologie het meest belastingen weten te ontlopen, betalen gemiddeld 1,04 procent belastingen in plaats van het wettelijke tarief van 33,99 procent, zo tonen de recentste cijfers. Vorig jaar hebben ze samen 27 miljard euro winst geboekt en betaalden daarop 280 miljoen euro belastingen. Amper één procent dus. De staat verliest daarmee bijna negen miljard inkomsten.

Met stip op één staat de Antwerpse vestiging van de wereldleider in de petroleumsector, ExxonMobil, met welgeteld 10.400 euro belastingen op 4,1 miljard euro winst. Een aanslagvoet van 0,0002 procent. Op nummer twee: Solvay, actief in farmacie en fijne chemie. Solvay boekte een winst van 2,75 miljard euro maar wist 366 miljoen euro belastingen af te trekken, met daarbovenop de vrijstelling voor een bedrag van 2,46 miljard op de meerwaarde van aandelen. Die meerwaarde werd gehaald door de verkoop van bepaalde farmaceutische activiteiten. Kortom, de speler van Big Farma betaalt 0 euro belastingen.

Telenet boekte 1,4 miljard euro winst maar kon dat bedrag helemaal in mindering brengen door de verkoop van haar filiaal Telenet Communications NV. Dat bedrag is vrijgesteld krachtens het complexe DBI-stelsel, het definitief belastbaar inkomen.

“L’impôt, c’est pour les poires”, belastingen betalen is iets voor dombo’s. Dat zei lang geleden de eerste baas van Karel Anthonissen op het ministerie van financiën. Karel Anthonissen is ondertussen zelf gewestelijk directeur van de Bijzondere Belastinginspectie, de BBI. Vandaag steekt de fiscale topman zijn ontevredenheid niet weg: “Concreet betekende die uitspraak dat een deel van de economie geen belastingen betaalde. Helaas is dat deel door de jaren heen alleen maar gegroeid.”²

De dubbele tong van Rudi Thomaes

Zelden heb ik zoiets absurds gehoord als wat een professor economie beweerde toen hij mij bezwoer dat bedrijven eigenlijk “onrechtstreeks” belastingen betalen. Hij zei me: “De winst van de grote bedrijven wordt in ons land nog wél belast, maar via het kanaal van de personenbelasting. Men gebruikt de winst om de lonen uit te betalen, en de lonen worden dan zwaar belast bij de werknemers.”³

Ik stond perplex, trok zes haren uit mijn hoofd, maar het radiodebat was jammer genoeg afgelopen. Ik had mijnheer de professor nog graag gezegd dat de lonen niet met de winst worden betaald. Want de winst is het verschil tussen omzet en kosten, en de lonen worden bij de kosten gerekend. Dat is echt elementaire economie. Maar vooral, er is ook elementaire logica, professor. Wat u zegt, dat is een sofisme. Ik kan in mijn broek, mijn broek kan in mijn valies, dus ik kan in mijn valies. Multinationals betalen lonen, de mensen betalen belastingen op hun loon, dus multinationals betalen wel belastingen. “Non sequitur”, het ene volgt niet uit het andere, roept de logica dan. Het overkwam me op een koude decembermorgen in 2010, in de studio van *De Ochtend* op Radio 1.

Een paar weken later moest ik in een andere studio de degens kruisen over de belastingen. In de grondwet staat dat inzake belastingen geen voorrechten mogen worden toegekend, maar heel ons fiscaal stelsel draait rond voorrechten voor grote bedrijven. Daarover ging ik met Rudi Thomaes in de clinch op de Antwerpse regionale zender ATV, voor *Wakker op Zondag*.

Het was geen toeval dat meneer Thomaes, de gedelegeerd bestuurder van het Verbond van Belgische Ondernemingen in de studio zat. Want dat de grote reuzen zo goed als onbelast blijven, speelt hij bij selecte groepen buitenlandse investeerders als grote troef uit. Citaat:

“De nominale vennootschapsbelasting in België is een van de hoogste in de EU. Maar met de aftrek van de notionele intrest kan een bedrijf de belastbare basis fors verminderen. De effectieve vennootschapsbelasting ligt daardoor drastisch lager. Het resultaat is dat België effectief de laagste vennootschapsbelasting ter wereld heeft.”

Ter wereld! Zo stond het in een brochure om Japanse investeerders aan te trekken. Getekend: Thomas Leysen, VBO-voorzitter.⁴ En als bewijs werd er nog een vergelijkende tabel bijgevoegd. Klare taal. Maar tegen de loontrekkers en hun vakbonden spreekt meneer Thomaes een totaal andere taal. Dan heet het dat de lasten te hoog zijn, dat er dringend een vermindering van de vennootschapsbelastingen moet komen, enfin, u kent het plaatje wel.

In de discussie geeft Rudi Thomaes toe dat de cijfers van onze studiedienst correct zijn. Toch is hij boos:

- “Mijnheer Mertens, ik vind het heel ergerlijk dat u midden het interprofessioneel overleg voor het grote publiek de indruk wekt dat dit land een paradijs is voor grote ondernemingen.”
- “Nee”, antwoord ik, “dat doet u zelf.” En ik haal de bewuste brochure boven.
- “Ja, ik spreek een dubbele taal. Wanneer ik de wereld rondreis om België te verdedigen, dan ga ik de notionele intresten aanprijzen. Dan zeg ik dat dit het beste systeem van de wereld is.”

Nou moe. Zo werkt dat dus: in het loonoverleg zeggen dat bedrijven te veel belastingen betalen, in het buitenland het tegendeel beweren.

Ook Gwendolyn Rutten zit in de ATV-studio. Zij wordt aangekondigd als de fiscale experte van Open Vld.

– “Wat me hier stoort is dat een heel eenzijdig beeld wordt geschetst, want ondernemingen betalen op andere terreinen wel belastingen. Het zijn bedrijven die veel mensen tewerkstellen en we hebben in ons land een heel hoge personenbelasting.”

Slik. Weer die drogredenering: wij betalen ons blauw aan belastingen en “daarom” moeten bedrijven, die van onze infrastructuur, ons onderwijs, ons opleidingssysteem gebruikmaken, geen belastingen betalen. Fiscaal experte? Mevrouw Rutten staat ongetwijfeld nog een grote uitbolcarrière te wachten in een of andere raad van bestuur.⁵

Wiens brood men eet, diens woord men spreekt

Er is nog een lange staart aan dit verhaal. Daarvoor moeten we terug naar de mannen van *Interne Keuken*. Aan *De Standaard* vertelt Sven Speybrouck:

“Ik zit op de Ossenmarkt in Antwerpen op een terras en lees in de krant dat grote bedrijven zo goed als geen belastingen betalen. Normaal betaal je in dit land 33,99 procent vennootschapsbelasting, maar wie zich een leger goed opgeleide universitaireren kan veroorloven, weet daar met wat fiscale spitstechnologie makkelijk een mouw aan te passen.” En Speybrouck legt uit: “Sinds dit academiejaar heeft de Universiteit Antwerpen een gloednieuw magazine. Of ik daar geen column voor wilde schrijven? Tuurlijk. Graag zelfs.”

Speybrouck zet zich naarstig aan het schrijven over de belastingontwijking. “Maar mijn bijdrage staat er helaas niet in. Na overleg met rector Alain Verschoren besloot de universiteit mijn column niet te publiceren. Wegens te kritisch en te delicaat. Men had gehoopt op ‘iets luchtigers’, ‘iets ludiekers’.